

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

LÊ THÙY TRANG

**RÈN LUYỆN KỸ NĂNG TẬP ĐỌC NHẠC CHO
HỌC SINH KHỐI LỚP 6 TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ
TRUNG ƯƠNG, QUẬN HOÀN KIẾM, HÀ NỘI**

**TÓM TẮT LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 11 (2018 - 2020)**

Hà Nội, 2021

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. Lê Văn Toàn

Phản biện 1: PGS.TS Trần Bảo Lân

Phản biện 2: PGS.TS Trần Hoàng Tiến

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

Vào ngày 11 tháng 6 năm 2021

Có thể tìm hiểu luận văn tại:

Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Ở nước ta hiện nay, giáo dục nghệ thuật đóng góp một phần không nhỏ trong việc góp phần hình thành nhân cách con người. Từ năm 2002, giáo dục nghệ thuật đã trở thành bắt buộc ở Tiểu học và Trung học cơ sở với hai môn là Âm nhạc và Mỹ thuật. Nếu như Mỹ thuật là môn nghệ thuật giúp học sinh có năng lực cảm thụ mỹ thuật, có trí tưởng tượng về ngôn ngữ hình họa thì Âm nhạc giúp học sinh có năng lực cảm thụ âm nhạc, có trí tưởng tượng về ngôn ngữ âm thanh.

Trong hệ thống giáo dục phổ thông thì bậc Trung học cơ sở là giai đoạn giữa, là bước chuyển từ Tiểu học sang một giai đoạn mới đồng thời là nền tảng cho giai đoạn giáo dục THPT. Thường thức âm nhạc là phân môn trang bị cho học sinh những kiến thức sơ giản về một số nhạc sĩ nổi tiếng của Việt Nam và thế giới; giới thiệu một số nhạc cụ; kiến thức sơ giản về dân ca và thể loại âm nhạc phổ biến... Nhạc lí và Tập đọc nhạc là hai phân môn có sự bổ trợ lẫn nhau. Học sinh được học những kiến thức lý thuyết âm nhạc cơ bản qua phân môn Nhạc lí, từ những kiến thức này các em học sinh bước đầu làm quen với cách đọc Tập đọc nhạc. Trong số 4 phân môn, có lẽ Tập đọc nhạc là tương đối khó. Trong quá trình học, hầu hết các em gặp khó khăn vì không phải em nào cũng có khả năng đọc chính xác được bài TĐN. Tuy nhiên tại Trường THCS Trung Vương có một số ít các em HS có năng khiếu âm nhạc sẽ tỏ ra yêu thích và hứng thú với phân môn TĐN. Việc học thuộc tên và vị trí các nốt nhạc trên khuông nhạc cũng là trở ngại khó khăn với phần lớn các em HS. Chủ yếu các em HS thường ghi nhớ nốt nhạc bằng cách truyền khẩu từ giáo viên hoặc nghe qua đàn mẫu nên việc đọc TĐN sẽ tương tự như học một bài hát truyền khẩu, chỉ khác là HS sẽ hát giai điệu bằng tên nốt nhạc. Nguyên nhân dẫn đến thực trạng nói trên có thể thấy là do phần lớn các bài TĐN trong sách giáo khoa được trích từ những bài hát dành cho thiếu nhi nên yếu tố học hát được nhấn mạnh hơn là đọc TĐN và HS THCS bước đầu được tiếp xúc với phân môn TĐN nên các em thực hành chưa thành thạo, còn bỡ ngỡ và có phần cảm thấy khó hiểu, trừu tượng.

Đội ngũ giáo viên dạy giỏi, tâm huyết với nghề chính là yếu tố quan trọng đóng góp nhiều thành công lớn trong công tác giảng dạy cũng như giúp các em học sinh trưởng thành hơn trong cuộc sống.

Các em học sinh được học hỏi ý thức tự giác, rèn luyện trí thông minh, chăm chỉ học tập và nhiều em đã đạt được những giải thưởng cao trong các kỳ thi học sinh giỏi các cấp. Các em cũng rất yêu thích môn Âm nhạc. Đội ngũ giáo viên của trường giàu kinh nghiệm và nhiệt huyết tuy nhiên phương pháp dạy Tập đọc nhạc khá máy móc, chưa linh hoạt để phù hợp với lớp học nhiều HS có năng khiếu âm nhạc không giống nhau. Thời gian dành cho một tiết âm nhạc hạn chế vì vậy cần được cải thiện để phù hợp với khả năng tiếp thu của mỗi học sinh.

Là một giáo viên âm nhạc hiểu được tầm quan trọng của việc dạy học âm nhạc và những khó khăn vướng mắc trong quá trình dạy học. Những vấn đề còn nhiều bất cập cần nghiên cứu, phân tích sâu về phương pháp rèn luyện phân môn Tập đọc nhạc. Chúng tôi muốn góp phần nhỏ kiến thức về âm nhạc của mình để nghiên cứu và viết một đề tài có liên quan đến sự phạm âm nhạc. Vì vậy tôi chọn đề tài: **“Rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6 Trường Trung học cơ sở Trưng Vương, quận Hoàn Kiếm, Hà Nội”** cho Luận văn Thạc sĩ ngành Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc.

2. Lịch sử nghiên cứu

Nghiên cứu về dạy học Ký-Xướng âm có thể kể đến một số công trình như:

- *Phương pháp xướng âm* của Doãn Mẫn, Nxb Văn hóa, Hà Nội, năm 1980. Cuốn này để giúp người học xướng âm song tác giả có đưa ra một số phương pháp đọc xướng âm sơ giản xen kẽ vào các bài tập rèn luyện kỹ năng.

- *Phương pháp dạy học Ký-Xướng âm trong đào tạo giáo viên âm nhạc phổ thông* của nhóm tác giả Trịnh Hoài Thu (chủ biên) - Nguyễn Thị Tố Mai, Nguyễn Thị Hải Phượng, Trần Thị Thu Anh. Công trình này nghiên cứu về PPDH xướng âm và ghi âm cho hệ CĐSP Âm nhạc, trong đó nghiên cứu khá sâu về các phương pháp rèn luyện kỹ năng và có bàn đến PPDH.

- Một số luận văn:

- *Dạy học ghi âm cho sinh viên ĐHSP Âm nhạc Trường Đại học Đồng Tháp* năm 2016 của Nguyễn Huy Bình; luận văn Thạc sĩ ngành Lý luận và PPDH Âm nhạc Trường ĐHSP Nghệ thuật TW. Trong đó, tác giả đưa ra nhiều biện pháp rèn luyện kỹ năng ghi âm khá chuyên sâu trong dạy học ĐHSP Âm nhạc.

Nhìn chung những tài liệu nêu trên là những tài liệu có ích cho

đề tài chúng tôi tham khảo.

Những công trình nghiên cứu về dạy học âm nhạc và TĐN cho HS phổ thông có thể kể đến một số sách và tài liệu của một số tác giả như:

- Phan Trần Bảng (2000), *Phương pháp giảng dạy âm nhạc trong nhà trường phổ thông*, Nxb Giáo dục.

- Hoàng Long, Hoàng Lâm (2005), *Phương pháp dạy học âm nhạc*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.

- Ngô Thị Nam (2001), *Phương pháp dạy học âm nhạc*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.

- Lê Anh Tuấn (2009), *Phương pháp dạy học Âm nhạc ở Tiểu học và THCS*, Nxb Giáo dục.

Các sách nêu trên viết về PPDH âm nhạc nói chung trong đó có một phần nội dung về PPDH phân môn TĐN cho HS Tiểu học và THCS ở mức khái quát, chủ yếu là nêu các PPDH trong một giờ học, các bước thực hiện trong giờ học, giờ ôn tập, không đi vào rèn luyện các kỹ năng đọc nhạc cụ thể.

- *Dạy Âm nhạc theo định hướng phát triển năng lực* cho THCS (lớp 6, 7, 8, 9), Nxb Giáo dục, năm 2018 của nhóm tác giả Nguyễn Thị Tố Mai (chủ biên), Lương Minh Tân, Lương Diệu Ánh, Hà Thị Hoa, Đặng Thị Lan, Trần Vĩnh Khương, Trần Đức Lâm. Bộ sách này dùng cho GV âm nhạc, hướng dẫn tương đối sâu, kỹ về PPDH TĐN bậc THCS, có nhiều chỗ đi sâu về rèn kỹ năng đọc nhạc. Cuốn này khá thiết thực cho đề tài của chúng tôi tham khảo.

Một số luận văn Thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc nghiên cứu về dạy học TĐN hoặc liên quan đến đọc nhạc như:

- *Dạy học Tập đọc nhạc cho HS lớp 6, Trường Trung học cơ sở Đức Trí, thành phố Đà Nẵng* (2016) của Ngô Thanh Lâm, Luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc Trường ĐHSP Nghệ thuật TW.

- *Rèn luyện kỹ năng thẩm âm - tiết tấu cho HS tại các trung tâm âm nhạc thành phố Hải Phòng* (2018) của Hồ Thị Bảo Hoa, luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và phương pháp dạy học Âm nhạc Trường ĐHSP Nghệ thuật TW.

Những công trình trên là tài liệu đáng quý để chúng tôi tham khảo cho đề tài của mình. Theo chúng tôi tìm hiểu chưa thấy đề tài nào

ngiên cứu về rèn luyện kỹ năng TĐN cho HS khối 6 Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội. Vì thế, đề tài của chúng tôi không trùng lặp với các đề tài khác.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở lý luận và thực tiễn, đề tài hướng tới đề xuất các phương pháp rèn luyện kỹ năng Tập đọc nhạc để áp dụng vào dạy học cho học sinh khối lớp 6. Góp phần nâng cao chất lượng dạy học môn Âm nhạc Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Nghiên cứu các khái niệm, phương pháp dạy tập đọc nhạc trong dạy học môn Âm nhạc cho HS THCS

Khảo sát thực trạng dạy và học phân môn Tập đọc nhạc cho HS khối lớp 6 tại Trường THCS Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội làm cơ sở thực tiễn cho đề tài.

Áp dụng một số phương pháp rèn luyện kỹ năng Tập đọc nhạc vào dạy học cho học sinh khối lớp 6 Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu là các phương pháp rèn luyện kỹ năng Tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6 Trường Trung học cơ sở Trung Vương.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Đề tài nghiên cứu với đối tượng học sinh khối lớp 6 tại địa điểm Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội.

Đề tài chỉ đi vào nghiên cứu các phương pháp rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc để áp dụng vào dạy học cho học sinh khối lớp 6, qua đó góp phần nâng cao chất lượng dạy học mà không đi sâu vào riêng các biện pháp nâng cao chất lượng.

Thời gian thực hiện nghiên cứu trong 2 năm từ 2018 đến 2020.

5. Phương pháp nghiên cứu

Luận văn sử dụng những phương pháp chính sau:

Phương pháp điều tra, khảo sát:

Sử dụng các phương pháp này để khảo sát các vấn đề về đặc điểm tâm sinh lý, khả năng âm nhạc, TĐN của HS khối 6, kết quả

dạy học TĐN tại Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội.

Phương pháp so sánh, phân tích, tổng hợp.

Sử dụng các phương pháp phân tích, tổng hợp để nghiên cứu cơ sở lý luận, thực trạng dạy học ở chương 1, các biện pháp dạy học TĐN ở chương 2...

Trong luận văn sử dụng phương pháp so sánh các vấn đề được phân tích hoặc biện pháp được đề xuất với biện pháp hiện đang sử dụng để thấy được tính khả thi.

Phương pháp thực nghiệm sư phạm được sử dụng để xác thực tính khách quan và khả thi của các biện pháp trong đề tài.

6. Những đóng góp của luận văn

Luận văn góp phần làm sáng tỏ một số vấn đề về lý luận dạy học TĐN cho HS lớp 6 bậc THCS, về thực trạng dạy học TĐN hiện nay cho HS khối lớp 6 tại Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội.

Luận văn góp phần mang tính thực tiễn thông qua các đề xuất một số biện pháp rèn luyện kỹ năng TĐN cho HS khối 6 Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội.

Luận văn có thể dùng làm tài liệu tham khảo cho đội ngũ GV dạy môn Âm nhạc trong các trường THCS, đồng thời có thể làm tài liệu tham khảo cho các đề tài nghiên cứu cùng hướng.

7. Bố cục của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo và Phụ lục, Luận văn có 02 chương.

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực tiễn

Chương 2: Phương pháp rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6 Trường trung học cơ sở Trung Vương.

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN

1.1. Một số khái niệm

1.1.1. Dạy học

Dạy học là một quá trình gồm hoạt động dạy và hoạt động học, có mục đích, theo quy trình, kế hoạch, tổ chức và định hướng của người dạy, giúp người học từng bước hình thành năng lực tư duy và năng lực hành động với mục đích chiếm lĩnh các giá trị tinh thần, các giá trị văn hóa, các kỹ năng... mà nhân loại đã đạt được.

1.1.2. Kỹ năng và rèn luyện kỹ năng

1.1.2.1. Kỹ năng

Kỹ năng là năng lực thực hiện một hành động hay một hoạt động nào đó bằng cách lựa chọn và vận dụng những tri thức, cách thức hành động đúng đắn dẫn để đạt được mục đích đề ra.

1.1.2.2. Rèn luyện

Rèn luyện là luyện tập một hành động thường xuyên lặp đi lặp lại, áp dụng lý thuyết cùng với rèn luyện thực tế để hình thành nghề nghiệp chuyên môn.

1.1.2.3. Rèn luyện kỹ năng

Rèn luyện kỹ năng là một quá trình luyện tập các hành động để thực hiện nhiệm vụ theo một quy trình hợp lý, chặt chẽ và được thực hiện nhiều lần. Việc luyện tập phải sử dụng kiến thức và kinh nghiệm sẵn có, kết hợp với chương trình luyện tập mới, được thầy cô hướng dẫn thông qua giảng dạy một chuyên đề về kĩ năng học tập riêng biệt; hoặc lồng ghép vào dạy học môn học của giáo viên, thông qua hoạt động của cố vấn học tập và các hoạt động xã hội của người học, những nội dung rèn luyện cho học sinh cơ bản.

1.1.3. Tập đọc nhạc và phương pháp rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc

1.1.3.1. Tập đọc nhạc

Tập đọc nhạc trong dạy học âm nhạc ở phổ thông là hoạt động giúp HS làm quen và hình thành kỹ năng đọc nhạc sơ giản, góp phần phát triển năng lực hiểu biết, cảm thụ và thể hiện âm nhạc.

1.1.3.2. Phương pháp

Phương pháp là các cách thức đường lối có tính hệ thống được đưa ra nhằm giải quyết một vấn đề nào đó.

1.1.3.3. Phương pháp rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc

Phương pháp rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc là hệ thống cách thức tổ chức hoạt động dạy học tập đọc nhạc nhằm đạt mục tiêu đề ra. Cách thức tổ chức hoạt động dạy học tập đọc nhạc của thầy và trò, được tiến hành trong quá trình dạy học nhằm mục tiêu truyền đạt kiến thức và rèn luyện các kỹ năng tập đọc nhạc.

1.2. Nội dung chương trình phân môn Tập đọc nhạc cho khối lớp 6

Dựa theo *chương trình môn Âm nhạc* của Bộ giáo dục và Đào tạo ban hành năm 2006 chúng tôi xin tóm tắt nội dung học Âm nhạc lớp 6:

Phân môn học hát: Năm học lớp 6 gồm có 8 bài hát được học trong 2 học kỳ. Học kỳ I gồm có 4 bài: *Tiếng chuông và ngọn cờ* (Phạm Tuyên), *Vui bước trên đường xa* (Theo điệu Lí con sáo Gò Công dân ca Nam Bộ, đặt lời mới Hoàng Lâm), *Hành khúc tới trường* (Nhạc Pháp, lời Việt Phan Trần Bảng và Lê Minh Châu), *Đi cấy* (Dân ca Thanh Hóa). Học kỳ II gồm 4 bài: *Niềm vui của em* (Nguyễn Huy Hùng), *Ngày đầu tiên đi học* (Nhạc Nguyễn Ngọc Thiệp, thơ Viễn Phương), *Tia nắng hạt mưa* (Nhạc Khánh Vinh, thơ Lê Bình), *Hô-la-hê, Hô-la-hô* (Dân ca Đức).

Phân môn âm nhạc thường thức: gồm 7 bài chia cho 2 học kỳ. Học kỳ I gồm 3 bài: Bài 1: *Nhạc sĩ Văn Cao và bài hát Làng Tôi*. Bài 2: *Nhạc sĩ Lưu Hữu Phước và bài hát Lên Đàng, Sơ lược về Dân ca Việt Nam*. Bài 3: *Sơ lược về một số nhạc cụ dân tộc phổ biến*. Học kỳ II gồm 4 bài: Bài 1: *Nhạc sĩ Phong Nhã và bài hát Ai yêu Bác Hồ Chí Minh hơn thiếu niên nhi đồng*. Bài 2: *Giới thiệu nhạc sĩ Mô-da*. Bài 3: *Sơ lược về nhạc hát và nhạc đàn, Nhạc sĩ Văn Chung và bài hát Lượn tròn, lượn khéo*. Bài 4: *Nhạc sĩ Nguyễn Xuân Khoát và bài hát Lúa thu*.

Phân môn Nhạc lí: Gồm 3 bài, Ở học kỳ I có 2 tiết học Nhạc lí với nội dung *những thuộc tính của âm thanh, các kí hiệu âm nhạc, nhịp và phách nhịp 2/4*.

Phân môn Tập đọc nhạc: Gồm 10 bài tập đọc nhạc đều được viết ở giọng Đô trưởng và âm vực chủ đạo từ nốt Đô quãng tám 1 đến nốt Đô quãng tám 2, ngoài ra ở bài tập đọc nhạc số 6 và tập đọc nhạc số 10 xuất hiện nốt Si dưới dòng kẻ phụ số 1 và nốt Son dưới dòng kẻ phụ số 2.

1.3. Vai trò của rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc trong chương trình Âm nhạc lớp 6

Học sinh THCS nói riêng và HSPT nói chung là đối tượng người học có mức độ năng khiếu âm nhạc khác nhau, vì vậy phân môn lý thuyết và tập đọc nhạc đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển khả năng âm nhạc của HSPT.

1.3.1. Vai trò của tập đọc nhạc đối với học âm nhạc

Tập đọc nhạc giúp học sinh hiểu rõ hơn về các kiến thức âm nhạc khi được học nhạc lí, là bài tập cụ thể để HS áp dụng từ lý thuyết đến thực hành.

Đối với phân môn học hát, tập đọc nhạc giúp HS tăng khả năng hát đúng giai điệu của bài, ngân nghỉ trường độ phù hợp và thể hiện sắc thái của bài hát tốt hơn. Trong quá trình học hát những em HS có khả năng hát đúng giai điệu của bài, không chênh phô, thể hiện được sắc thái truyền cảm của bài hát chủ yếu là nhờ có sẵn năng khiếu cũng như giọng hát hay bẩm sinh sẵn có.

1.3.2. Góp phần phát triển khả năng âm nhạc đối với học sinh lớp 6

Đối với đối tượng HS được rèn luyện tập đọc nhạc thì khả năng cảm thụ âm nhạc cũng được cải thiện rõ rệt hơn. Chẳng hạn khi nghe một bài hát mới các em HS có thể cảm nhận được người hát đang thể hiện bài hát với sắc thái vui, buồn hay tình cảm da diết. Cũng như ở mức độ cơ bản nhất thì các em có thể nghe được câu hát trong bài cao hay thấp, ngắn hay dài. Âm nhạc chính là phương tiện hữu ích giúp HS nuôi dưỡng tâm hồn, Khi nghe nhạc đúng với lứa tuổi các em có thể cảm nhận được ý nghĩa sâu sắc của mỗi bài hát, có thể là cảm xúc vui vẻ, phấn khởi, cũng có thể là cảm xúc của nỗi buồn.

Đối với học sinh lớp 6, tập đọc nhạc giúp học sinh thực hành các kiến thức lý thuyết âm nhạc cơ bản. Qua quá trình rèn luyện HS dần hình thành khả năng đọc tên nốt nhạc, đọc đúng cao độ, tiết tấu và sắc thái của bản nhạc.

1.4. Đặc điểm tâm sinh lý của học sinh khối lớp 6

Học sinh lớp 6 thường ở độ tuổi 11-12 nên có nhiều những biến chuyển cả về tâm lý lẫn sinh lý rõ rệt. Ở mỗi lứa tuổi học sinh lại có những biểu hiện khác nhau về cả thể chất lẫn tinh thần, đời sống tình cảm cũng phát triển theo nhiều hướng khác nhau, có cả tích cực và tiêu cực.

1.4.1. Đặc điểm sinh lý

Học sinh lớp 6 có đặc điểm sinh lý thay đổi nhiều so với cấp tiểu học. Không chỉ ngoại hình của các em phát triển mà thể chất cũng có

nhiều thay đổi, biểu hiện rõ rệt ở sự phát triển nhanh chóng của cơ thể, sự thay đổi các bộ phận cơ thể, giọng nói...

Hệ thống xương và cơ của các em đều đang trong quá trình phát triển mạnh nên các em thường hay chạy nhảy, nô đùa, có thiên hướng yêu thích các trò chơi vận động tay chân, múa hát...

Về tư duy của học sinh lớp 6 cũng đã từng bước hoàn thiện, do đó, các em không chỉ tư duy theo kiểu trực quan mà bắt đầu biết tư duy hình tượng.

1.4.2. Đặc điểm tâm lý

Học sinh khối lớp 6 trường Trung học cơ sở Trung Vương cũng như học sinh khối 6 ở các trường khác có chung sự thay đổi tâm lý, thể hiện ở sự phát triển rõ rệt về cảm xúc và tình cảm, sở thích và ứng thú.

1.5. Thực trạng dạy học Tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6 tại Trường Trung học cơ sở Trung Vương

1.5.1. Vài nét về Trường Trung học cơ sở Trung Vương

Trường THCS Trung Vương nằm tại số 26 phố Hàng Bài, Hàng Bài, Hoàn Kiếm, Hà Nội. Là trường học có uy tín, truyền thống Dạy hay - Học tốt trong ngành giáo dục của Thủ đô Hà Nội.

Với bề dày lịch sử hơn 100 năm được khởi công xây dựng từ năm 1897 đến năm 1917, trường được dành riêng cho những học sinh nữ đến học tập. Trường nằm trên phố Đồng Khánh (Hàng Bài ngày nay) nên còn có tên là “Trường nữ học Đồng Khánh” – trường nữ sinh duy nhất của toàn xứ Bắc Kỳ lúc ấy. Đến năm 1960, trường bắt đầu nhận học sinh nam vào học.

Nhiều học sinh Trung Vương đã trưởng thành, trở thành những nhà khoa học tài năng nổi tiếng trong nước và quốc tế; những nhà lãnh đạo tâm huyết, hết lòng vì đất nước.

1.5.2. Đặc điểm của học sinh khối lớp 6 Trường Trung học cơ sở Trung Vương

1.5.2.1. Khái quát chung về học sinh Trường Trung Vương và học sinh khối lớp 6

Học sinh Trường Trung Vương nói chung và Học sinh khối lớp 6 nói riêng đều chăm ngoan, chất lượng tương đối đồng đều, tích cực tham gia các phong trào.

Trong những năm qua, tỉ lệ học sinh hoàn thành chương trình bậc tiểu học (chương trình Việt Nam) luôn đạt 100%.

1.5.2.2. Khả năng âm nhạc và khả năng tập đọc nhạc

Khả năng âm nhạc:

So với học sinh bậc tiểu học, khả năng âm nhạc của học sinh THCS nói chung, của học sinh lớp 6 nói riêng đã phát triển hơn, tiếp thu từ nhiều nguồn qua các phương tiện thông tin, sinh hoạt âm nhạc ở nhà trường, qua bạn bè, gia đình, xã hội...

Khả năng tập đọc nhạc

Về tinh thần và thái độ đối với việc học phân môn tập đọc nhạc, các em chưa thật sự yêu thích phân môn này vì đây là một phân môn khó khi học âm nhạc nhưng như đã nói ở trên, đặc điểm học sinh ở lứa tuổi này thay đổi và thích nghi theo môi trường mới khi chuyển từ cấp TH sang THCS vậy nên để dẫn dắt các em tới gần hơn với phân môn TĐN và tạo cảm hứng cho các em đòi hỏi các thầy cô giáo khéo léo tạo nên sân chơi âm nhạc giúp các em rèn luyện hằng say hơn.

Về khả năng TĐN của HS trong cùng một lớp chưa hoàn toàn đồng đều, hầu hết các em đều phân biệt được cao độ và trường độ nhưng để thực hiện được đúng thì không phải em nào cũng làm được. Thực tế cho thấy có em đọc tên nốt nhạc và nhận biết các ký hiệu âm nhạc rất tốt nhưng khi áp dụng để thực hành thì các em lại lúng túng thậm chí là không thực hiện được.

Với khả năng học hát, chúng tôi chọn một bài hát ngẫu nhiên mà các em đã được học trong phân môn học hát khối lớp 6 để kiểm tra từng em HS, mỗi em hát một đoạn ngắn có một hoặc hai câu nhạc và đánh giá theo chuẩn của môn âm nhạc hiện nay là Đạt và Chưa đạt. Đạt là HS hát đúng giai điệu, thể hiện được sắc thái tình cảm của bài hát, ngân đúng trường độ có trong bài hát. Chưa đạt là HS chưa thuộc bài hoặc giai điệu đôi chỗ chênh phô, nhịp chưa đều chưa ngân nghi theo ký hiệu bài hát yêu cầu. Chưa đủ tự tin để thể hiện sắc thái tình cảm của bài hát. Kết quả như sau:

Bảng 1.1: Khảo sát về năng lực hát

Xếp loại	Đạt	Chưa đạt
95 HS	72	23

Bảng 1.2: Khảo sát về năng lực thực hiện cao độ

Xếp loại	Đạt	Chưa đạt
95 HS	40	55

Bảng 1.3: Khảo sát về khả năng phân xạ tiết tấu

Xếp loại	Đạt	Chưa đạt
95 HS	60	35

1.5.3. Tình hình dạy học Tập đọc nhạc

1.5.3.1. Tình hình dạy của giáo viên

Trong quá trình thực hiện khảo sát thực trạng dạy TĐN của GV trường THCS Trung Vương chúng tôi đã có những buổi dự giờ để tìm hiểu rõ hơn về các PPDH được áp dụng trong giờ dạy học TĐN.

Qua quá trình thực hiện khảo sát thực trạng dạy học TĐN của GV tại Trường THCS Trung Vương chúng tôi nhận thấy GV luôn đảm bảo tiến độ và kế hoạch giáo án đã đưa ra từ đầu năm học.

Một số những ưu điểm của GV, trong quá trình dạy học GV sử dụng nhiều PPDH kết hợp như làm mẫu, hướng dẫn thực hành luyện tập, sửa lỗi sai, chia tổ nhóm để luyện tập và nhận xét lẫn nhau tạo điều kiện cho HS tiếp thu kiến thức từ bạn bè giúp đỡ nhau cùng cố bài đọc tốt hơn.

Tuy nhiên vì một tiết học hát có thời gian nhất định nên trong quá trình dạy sẽ có một số tiết học chưa thực sự đảm bảo chất lượng 100% HS trong lớp đều đọc tốt bài TĐN và sẽ có một số những hạn chế khi GV lên lớp với sĩ số HS trong một lớp khoảng 40 HS đến 45 HS với mỗi tiết học nhạc được gói gọn trong 45 phút.

Việc cho HS luyện đọc thang âm và đọc quãng là cần thiết cho phân môn TĐN, tuy nhiên khi hướng dẫn HS đọc GV thường đàn mẫu hoặc thị phạm cho HS đọc lại theo.

Khi đọc trường độ chủ đạo của bài TĐN cũng vậy, GV chưa chú trọng vào việc phân tích cho HS hiểu rõ sự khác biệt của trường độ nốt đen và trường độ nốt móc đơn. GV có thể hướng dẫn HS cách gõ phách khi luyện đọc trường độ, thay vì cho HS đọc theo lối truyền khẩu, HS nghe rồi đọc lại theo.

1.5.3.2. Tình hình học của học sinh

Qua khảo sát thực trạng tại trường THCS Trung Vương chúng tôi nhận thấy HS khối lớp 6 nói riêng và HS toàn trường nói chung đa số các em đều rất yêu thích các hoạt động nghệ thuật, đặc biệt là có một số các em đều theo học âm nhạc tại các trường âm nhạc chuyên nghiệp, có em học đàn, có em học trống v.v...

Mặc dù Trường THCS Trưng Vương hội tụ nhiều HS có năng khiếu âm nhạc cũng như lĩnh vực âm nhạc nghệ thuật luôn được phát huy tích cực, nhưng phân môn TĐN đòi hỏi các em HS phải nắm rõ lý thuyết âm nhạc và ứng dụng những kiến thức âm nhạc được học vào bài TĐN, vì vậy phân môn TĐN cần đảm bảo yếu tố rèn luyện, luyện tập kỹ năng đọc TĐN.

Để tìm hiểu về hứng thú của HS khối lớp 6 với phân môn TĐN nói riêng và các phân môn âm nhạc nói chung, chúng tôi đã thực hiện phiếu điều tra khảo sát với 190 HS khối lớp 6 (4 lớp trên tổng số 12 lớp khối 6) và cho kết quả như sau:

Bảng 1.4: Kết quả khảo sát hứng thú với phân môn TĐN và các phân môn âm nhạc khác

Mức độ hứng thú với các phân môn sau:	Kết quả	
	Thích	Không thích
Hát	170/190	20/190
TĐN	90/190	100/190
Nhạc lí	100/190	90/190
Âm nhạc thường thức	150/190	40/190

Lý do các em HS không thích phân môn TĐN được chúng tôi điều tra khảo sát và cho kết quả như sau:

Bảng 1.5: Bảng khảo sát lý do HS không thích phân môn TĐN

Lý do	Số HS
Không thuộc nốt nhạc	38/100
Không đọc được cao độ	35/100
Không thực hiện được trường độ	27/100

Như vậy lý do 100 HS không thích phân môn TĐN được các em nêu ra nhiều nhất là do không thuộc nốt nhạc. Không đọc được cao độ có 35 HS trên tổng số 100 HS. Không thực hiện được trường độ là 27 HS.

Tiểu kết chương 1

Nghiên cứu cơ sở lý luận và tìm hiểu thực trạng dạy tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6 Trường THCS Trưng Vương, tôi nhận thấy muốn tổ chức hoạt động rèn luyện tập đọc nhạc có hiệu quả trước hết giáo viên cần có phương pháp dạy học phù hợp với lứa tuổi, tìm hiểu vai trò của âm nhạc đối với sự phát triển của trẻ, đặc

điểm tâm sinh lý và khả năng thực hành âm nhạc đóng vai trò quan trọng khi học tập đọc nhạc.

Hiện nay, hoạt động dạy học âm nhạc nói chung và dạy đọc tập đọc nhạc nói riêng tại Trường THCS Trung Vương có những ưu điểm và những khó khăn cần được khắc phục và nguồn tài liệu nghiên cứu về vấn đề này còn rất ít.

Xuất phát từ việc nghiên cứu cơ sở lý luận, đề tài đã làm rõ vai trò của âm nhạc đối với sự phát triển của trẻ ở độ tuổi 11 – 12 tuổi. Trực tiếp tìm hiểu sâu những thông tin về Trường THCS Trung Vương, đặc điểm tâm sinh lý, khả năng âm nhạc của học sinh trong trường. Từ đó tôi xác định rõ mục tiêu, nhiệm vụ, thực trạng cần khai thác và khắc phục, tôi đưa ra một số phương pháp rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6 Trường THCS Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội ở chương 2.

Chương 2

PHƯƠNG PHÁP RÈN LUYỆN KỸ NĂNG TẬP ĐỌC NHẠC CHO HỌC SINH KHỐI LỚP 6 TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ TRUNG VƯƠNG

2.1. Các bước tiến hành dạy Tập đọc nhạc

2.1.1. Khởi động

Có thể cho học sinh đọc lại bài đọc nhạc mà học sinh đã học để dẫn dắt vào bài học mới. Cách khởi động này đơn giản nhất, liên quan đến ôn lại bài học cũ nhưng ít tạo sự hứng khởi bằng trò chơi. Nếu khởi động bằng đọc lại thì sau đó dẫn dắt sang ôn bài đọc nhạc ngay sau đó và coi như ôn đọc nhạc thành bước khởi động.

2.1.2. Tìm hiểu – Khám phá

Cho học sinh quan sát tìm hiểu bản nhạc: loại nhịp, cao độ, trường độ, các chỗ quay lại, có luyến, ngân dài, các chỗ đặc biệt (có nhịp lấy đà, có quãng nhảy xa, có bè hay không)...

Cho học sinh nhắc lại kiến thức về nhịp, trường độ, tác dụng của dấu ngân dài...

Giáo viên chia câu đọc của bài hoặc có thể yêu cầu học sinh cùng chia câu với giáo viên.

Giáo viên có thể sử dụng phương pháp thảo luận, chia nhóm... để cho học sinh tự tìm hiểu về bài tập đọc nhạc.

2.1.3. Thực hành – Luyện tập

Với lớp yếu hoặc trung bình, giáo viên có thể đọc bài mẫu một lần để học sinh nghe.

2.1.3.1. Đọc gam

Đọc gam là thao tác bắt buộc trong dạy học đọc nhạc để học sinh hình thành về âm hưởng các độ cao trong gam và màu sắc giọng - điệu của bài. Trước khi đọc gam, cần lấy âm chủ sao cho phù hợp với tầm cỡ giọng của học sinh, có thể lên tone hoặc hạ tone song cần chú ý sau khi đọc gam chuyển sang bài đọc nhạc vẫn ở tone đó không thay đổi. Trong quá trình đọc, chú ý không để học sinh bị đọc chênh cao lên hoặc thấp xuống mà giữ vững ở tone đã chọn.

Việc đọc gam, quãng thực hiện trước khi vào bài đọc nhạc chỉ nên tiến hành trong vài phút, học sinh đọc như thuộc lòng câu hát. Cứ đọc như vậy từ khi các em học Tiểu học đến khi lên lớp 6, thoạt nghe sẽ thấy nhàm chán nhưng hoàn toàn không phải vậy, học sinh đọc thuộc

lòng và lâu dần hình thành các âm, quãng trong tâm trí, như vậy rất có ích cho việc học tập đọc nhạc.

2.1.3.3. Đọc bài tập đọc nhạc

Đọc bài đọc nhạc có một số thao tác giáo viên cần nắm chắc:

Đọc riêng cao độ của bài: Hướng dẫn học sinh (cả tập thể lớp) tự đọc cao độ theo tay chỉ nốt trên bảng có bài tập đọc nhạc của giáo viên, không cần theo đúng trường độ. Với hoạt động này, học sinh được rèn nhớ tên và vị trí nốt nhạc trên khuông vừa rèn kỹ năng đọc cao độ. Khi nào học sinh không đọc được, giáo viên mới làm mẫu. Chú ý sát sao theo dõi để tránh việc học sinh ghi ký hiệu chữ viết tắt tiếng Việt dưới nốt nhạc mà không nhìn nốt trên khuông, dẫn đến học sinh không thuộc được vị trí của nốt trên khuông.

2.1.3.4. Vận dụng – Sáng tạo

Có nhiều cách để thực hiện cho bài đọc nhạc ở phần này. Ví như:

Cho học sinh gõ đệm cho bài đọc nhạc.

Nên chia nhóm như gõ đệm trong Nhạc cụ

Cho học sinh tự sáng tạo tiết tấu gõ đệm

Chơi các trò chơi để củng cố mang tính để học sinh vận dụng kiến thức.

2.1.4. Một số nguyên tắc trong dạy tập đọc nhạc cho học sinh khối 6

2.1.4.1. Vận dụng tích hợp nhiều phương pháp trong dạy và học tập đọc nhạc

Trong giáo dục, dù là dạy lý thuyết hay thực hành thì phương pháp dạy và học là một trong những yếu tố ảnh hưởng rất lớn đến hiệu quả đào tạo. Việc áp dụng phương pháp dạy và học đúng đắn sẽ giúp cho người dạy thu hút được sự chú ý của học sinh, tạo hứng thú cho các em học tập, còn học sinh sẽ tiếp thu bài dễ hơn, hiệu quả hơn, mê say môn học hơn.

2.1.4.2. Ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học

Trong thời đại 4.0, việc ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy - học là một việc làm cần thiết với tất cả các môn học, trong đó có môn Âm nhạc. Việc ứng dụng công nghệ thông tin trong dạy học âm nhạc sẽ tạo ra một môi trường giáo dục hiện đại, tạo nên sự tương tác cao giữa giáo viên và học sinh, kích thích sự hứng thú của các em khi được quan sát trực quan những hình ảnh minh họa, được mắt

thấy, tai nghe những bài nhạc với hình ảnh, video minh họa phong phú.

2.2. Phương pháp dạy tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6

2.2.1. Phương pháp thuyết trình

Đây là phương pháp dạy học được dùng phổ biến ở tất cả các môn học nhằm giảng giải, giải thích các kiến thức mới của môn học cho học sinh, hướng dẫn các em học hiểu những nội dung khó trong quá trình học tập.

2.2.2. Phương pháp trực quan

Trong dạy học nói chung và dạy học Âm nhạc, tập đọc nhạc nói riêng, thì sử dụng hình ảnh trực quan rất cần thiết và phải được coi trọng. Muốn học sinh tiếp thu nhanh bài học, giáo viên phải đảm bảo 2 yếu tố “nghe” và “nhìn”, vì khi được nghe, nhìn và được hướng dẫn cụ thể, các em có thể tự mình rút ra được những kiến thức đã học và áp dụng vào việc thực hành.

2.2.3. Phương pháp làm mẫu

Đây là phương pháp rất thích hợp đối với việc giảng dạy môn âm nhạc, nhất là giảng dạy phân môn tập đọc nhạc. Người làm mẫu có thể là giáo viên đọc mẫu, đánh nốt mẫu... để học sinh quan sát, nghe và cảm nhận.

2.2.4. Phương pháp vận dụng kỹ thuật thanh nhạc khi dạy học tập đọc nhạc

Trong khi dạy tập đọc các nốt nhạc trong bài tập đọc nhạc, cần vận dụng kỹ thuật thanh nhạc vào dạy học

2.2.5. Phương pháp hướng dẫn thực hành luyện tập

Đây được xem là phương pháp quan trọng trong dạy học âm nhạc, nhằm giúp học sinh vận dụng lý thuyết vào thực hành, nhờ đó mới nâng cao hiệu quả trong việc dạy - học âm nhạc. Thông qua sự hướng dẫn của giáo viên, học sinh sẽ chủ động, tự giác luyện tập.

2.2.6. Phương pháp dạy và học thông qua tổ chức các hoạt động học tập ngoại khóa cho học sinh

Trong dạy và học âm nhạc, tổ chức các hoạt động học tập ngoại khóa cho học sinh là việc làm cần thiết để gắn kết các thành viên trong lớp, cùng giúp đỡ nhau học tập và rèn luyện các kỹ năng âm nhạc. Bằng các hoạt động ngoại khóa, tham quan, khảo sát, biểu diễn... giáo viên sẽ giúp học sinh gắn kết hơn, cùng nhau chia sẻ việc học tập và rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc, cũng như phát huy năng khiếu âm nhạc vốn có trong mỗi em; giúp phát huy những ưu điểm

của phương pháp dạy học hiện đại; đánh giá năng lực âm nhạc của học sinh một cách toàn diện nhất. Ví như: tổ chức cho các em các hoạt động như: Hát - múa tập thể

2.3. Rèn luyện kỹ năng đọc bài Tập đọc nhạc cho học sinh khối lớp 6

Như chương 1 đã giới thiệu, học sinh khối lớp 6 mới bước qua

2.3.1. Rèn luyện kỹ năng đọc cao độ

Rèn luyện kỹ năng đọc cao độ là hoạt động được thực hiện đầu tiên khi các em học Tập đọc nhạc. Trước hết, giáo viên sẽ hướng dẫn cho các em học sinh bảy tên nốt để ghi cao độ từ thấp lên cao là Đô - Rê - Mi - Pha - Son - La - Si.

2.3.2. Rèn luyện kỹ năng đọc trường độ

Không giống như các bộ môn khác, Trường độ trong âm nhạc là đặc tính của nốt, là độ dài của một nốt nhạc được tính theo thời gian tồn tại của sóng âm trong không khí.

Trong chương trình âm nhạc 6, các bài Tập đọc nhạc chủ yếu sử dụng năm hình nốt cơ bản là nốt tròn, nốt trắng, nốt đen, nốt móc đôi, nốt móc kép. Để rèn luyện các em đọc trường độ, giáo viên hướng dẫn các em cách đọc trường độ tương ứng với các hình nốt, cụ thể:

Hình nốt tròn có độ ngân dài nhất trong hệ thống hình nốt

Hình nốt trắng có độ ngân bằng $\frac{1}{2}$ nốt tròn

Hình nốt đen có độ ngân bằng $\frac{1}{2}$ nốt trắng

Hình nốt móc đơn có độ ngân bằng $\frac{1}{2}$ nốt đen

2.3.3. Kỹ năng đọc gam và trục âm chính

Để học sinh tập đọc nhạc hiệu quả, giáo viên nên cho học sinh đọc gam để hình thành cho các em cảm quan về cao độ giữa các bậc có trong giọng.

2.3.4. Rèn luyện kỹ năng đọc tiết tấu

Tiết tấu là sự tương quan trường độ của các âm thanh nối tiếp nhau, là một phần không thể thiếu để hình thành một bài tập đọc nhạc. Đối với học sinh học âm nhạc nói chung, đặc biệt là học sinh khối 6, thường cảm thấy khó khăn khi học tiết tấu, vì có những tiết tấu phức tạp. Do đó, giáo viên dạy nhạc cần chú trọng rèn luyện tiết tấu cho các em để các em có thể đọc tốt phần đọc nhạc của mình, tập và quen dần với khả năng phản xạ khi gặp các âm hình tiết tấu khác nhau, để có kỹ năng đọc kết hợp cao độ với tiết tấu.

2.3.5. Rèn luyện kỹ năng luyện tai nghe

Đối với bộ môn Âm nhạc, tai là một bộ phận chủ yếu giúp học sinh nhận biết âm thanh, thưởng thức âm nhạc. Luyện tai giúp học sinh hát đúng, tạo cho các em sự linh hoạt khi học tập đọc nhạc và bớt đi sự căng thẳng trong tiết dạy tập đọc nhạc, cũng là cách dạy học Truyền tai, truyền khẩu đạt hiệu quả.

Sau khi học sinh đã nắm được cao độ, trường độ, tiết tấu của bài tập đọc nhạc thì giáo viên có thể đàn qua giai điệu bài, sau đó đàn từng câu, học sinh lắng nghe và đọc nhẩm theo.

2.3.7. Rèn luyện kỹ năng thực hành đọc bài tập đọc nhạc

Đối với học sinh trung học cơ sở, sau khi luyện tập cao độ và luyện tập tiết tấu vẫn chưa tự đọc được giai điệu bài tập đọc nhạc. Do đó, sau khi rèn luyện các kỹ năng nêu trên, giáo viên cần cho các em tập đọc từng câu bằng nhiều cách như: chỉ định một học sinh đọc tên nốt nhạc ở câu một và tiếp theo đó chỉ định học sinh đọc đến hết bài tập đọc nhạc. Như vậy sẽ giúp cho học sinh nhớ lại vị trí nốt nhạc trên khuông và đọc chính xác hơn. Hoặc giáo viên có thể đàn bài một hoặc vài lần để học sinh nghe giai điệu, hay dùng các loại nhạc cụ gõ âm thanh mẫu cho các em đọc theo. Khi yêu cầu học sinh đọc các nốt nhạc, trước hết giáo viên nên yêu cầu các em đồng thanh đọc vài lần, sau đó chỉ định một vài em đọc mẫu và sửa lỗi cho các em khác tự nhận xét và rút kinh nghiệm.

2.3.8. Hướng dẫn thực hiện một số bài tập đọc nhạc

2.3.8.1. *Bài tập đọc nhạc số 6: Trời đã sáng rồi [36;tr. 40], Dân ca Pháp*

2.3.8.2. *Bài tập đọc nhạc số 9: Ngày đầu tiên đi học [36; tr. 55], Nhạc Nguyễn Ngọc Thiện*

2.4. Phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực của Bộ giáo dục và đào tạo

Hiện nay, Bộ giáo dục và đào tạo đã và đang yêu cầu phải đổi mới phương pháp dạy học ở trường THCS trên cơ sở thay đổi lối dạy học truyền thụ một chiều sang dạy học theo phương pháp dạy học tích cực, nhằm giúp học sinh phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, sáng tạo, rèn luyện thói quen và khả năng tự học, tinh thần hợp tác, kỹ năng vận dụng kiến thức vào những tình huống khác nhau trong học tập và trong thực tiễn; tạo niềm tin, niềm vui, hứng thú trong học tập. Làm cho “Học” là quá trình kiến tạo; học sinh tìm tòi, khám phá, phát hiện, luyện tập, khai thác và xử lý thông tin,...tự

hình thành hiểu biết, năng lực và phẩm chất của mình. Giáo viên sẽ tổ chức hoạt động nhận thức cho học sinh, dạy học sinh cách tìm ra chân lý; chú trọng hình thành các năng lực tự học, sáng tạo, hợp tác, dạy học sinh cách học; từ đó giúp các em hiểu được việc học là để đáp ứng những yêu cầu của cuộc sống hiện tại và tương lai; thấy được những điều đã học là cần thiết, bổ ích cho bản thân và cho sự phát triển xã hội.

Thực hiện phương pháp dạy học theo hướng phát triển năng lực

2.5. Thực nghiệm sư phạm

2.5.1. Mục đích thực nghiệm

Thực nghiệm sư phạm nhằm kiểm chứng hiệu quả của việc thực hiện những kỹ năng tập đọc nhạc đã nêu trên cho học sinh khối lớp 6.

Từ những kỹ năng mà luận văn đã nêu ra, chúng tôi tiến hành thực nghiệm cho học sinh khối 6 Trường THCS Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội. Thông qua tiến hành thực nghiệm, sẽ đánh giá được tính đúng đắn và sát thực của các kỹ năng mà luận văn đã đề cập, từ đó có bước vận dụng đúng đắn trong việc giảng dạy môn tập đọc nhạc cho học sinh khối 6.

2.5.2. Đối tượng thực nghiệm

Học sinh lớp 6A, 6C, 6H, 6K Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội. Trong đó:

Hai lớp 6A, 6C là lớp thực nghiệm: lớp được giảng dạy bằng phương pháp mới nhằm rèn luyện các kỹ năng đọc cao độ, trường độ, đọc gam, trục âm, tiết tấu, luyện tai nghe, đọc nốt nhạc trên khuông nhạc, tập đọc nhạc bằng đĩa Backing trak, thực hành đọc bài tập đọc nhạc... đã được trình bày trong Luận văn.

Lớp 6H, 6K là lớp đối chứng: vẫn áp dụng phương pháp dạy tập đọc nhạc cũ.

Các lớp học đều có xuất phát điểm tương đồng nhau về mặt khả năng nhận thức.

Sau khi tiến hành thực nghiệm sẽ so sánh, đánh giá hiệu quả của các tiết học.

Giáo viên thực hiện: Thái Mỹ Hạnh

2.5.3. Thời gian, địa điểm tổ chức thực nghiệm

Thời gian tổ chức thực nghiệm:

Chúng tôi đã tiến hành áp dụng những phương pháp dạy học đã nêu trong luận văn vào giảng dạy các lớp Thực nghiệm 6A, 6C trong

4 tuần của học kỳ 2 năm học 2019 - 2020, sau đó so sánh với kết quả học tập của lớp đối chứng 6H, 6K.

Địa điểm tổ chức thực nghiệm: tại phòng học nhạc lớp 6A, 6C, 6H, 6K Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội.

2.5.4. Nội dung thực nghiệm

Lớp Thực nghiệm được học những nội dung trong sách giáo khoa nhưng theo phương pháp giảng dạy mới, lớp đối chứng vẫn học theo sách giáo khoa với phương pháp cũ không có gì thay đổi. Cả 2 lớp học đều học đồng đều về thời gian và có xuất phát điểm tương đồng.

2.5.5. Kết quả thực nghiệm

Trên cơ sở thống kê, đánh giá áp dụng phương pháp rèn luyện các kỹ năng tập đọc nhạc mà Luận văn đưa ra, đã mang lại hiệu quả tích cực. Lớp 6A, 6C là hai lớp học thực nghiệm, về cơ bản đã nắm được các kỹ năng tập đọc nhạc như kỹ năng đọc cao độ, trường độ; kỹ năng đọc gam, tiết tấu, luyện tai nghe, đọc nốt nhạc trên khuông nhạc, tập đọc nhạc bằng đĩa Backing track và kỹ năng thực hành đọc bài tập đọc nhạc. Qua đó vận dụng và thực hiện tốt việc tập đọc nhạc, thể hiện được sắc thái, giai điệu và âm hưởng của bài nhạc. Có thể khẳng định tiết học đạt hiệu quả cao hơn những tiết dạy tập đọc nhạc trước đây.

Đối với lớp học đối chứng 6H, 6K: chủ yếu vẫn học theo lối truyền thống nên chưa biết vận dụng các kỹ năng để đọc bài, chưa chủ động, tự giác trong việc đọc bài trên lớp cũng như ở nhà. Do đó, hiệu quả tiết học chưa cao.

Bảng 2.2: Thống kê kết quả học tập môn Tập đọc nhạc của Lớp Thực nghiệm 6A và Lớp đối chứng 6H:

Tên lớp	Kết quả		
	Giỏi	Khá	Trung bình
Lớp Thực nghiệm 6A (45 học sinh)	26	18	1
Lớp đối chứng 6H (43 học sinh)	16	17	10

Bảng 2.3: Thống kê kết quả học tập môn Tập đọc nhạc của lớp Thực nghiệm 6C và Lớp đối chứng 6K:

Tên lớp	Kết quả		
	Giỏi	Khá	Trung bình

Lớp Thực nghiệm 6C (44 học sinh)	25	17	2
Lớp đối chứng 6K (44 học sinh)	14	19	11

Theo số liệu hai bảng thống kê trên cho thấy, việc áp dụng những phương pháp dạy học Tập đọc nhạc mới được đề xuất trong chương 2 của luận văn đã giúp học sinh học tốt hơn, đem lại hiệu quả rõ rệt, hơn hẳn với những phương pháp dạy học truyền thống trước đây.

Tiểu kết chương 2

Trong các trường Trung học cơ sở, tập đọc nhạc không thể đạt được mục tiêu như ở trường Âm nhạc chuyên nghiệp, vì thời lượng học quá ít và đối tượng học sinh là đại trà. Vì vậy, để có một tiết dạy Tập đọc nhạc hiệu quả, giáo viên cần nắm được mục đích, yêu cầu của bài tập đọc nhạc, đặc biệt biết sử dụng phương pháp hợp lý để rèn luyện kỹ năng Tập đọc nhạc cho các em. Từ đó, giúp học sinh nắm bắt cao độ, trường độ, tiết tấu, giai điệu và lời ca, đọc đúng bài Tập đọc nhạc và thể hiện bài nhạc đúng sắc thái, tình cảm.

KẾT LUẬN

Âm nhạc là môn học thú vị, đem lại cho học sinh hoạt động thường thức, giải trí, và giáo dục nhân cách để các em phát triển một cách toàn diện. Giáo viên dạy âm nhạc là những người dẫn dắt các em vào thế giới âm nhạc, dùng âm nhạc để giáo dục các em phát triển một cách toàn diện. Do đó, người giáo viên âm nhạc phải đóng vai trò là những nhạc trưởng, thông qua sự hiểu biết và phương pháp sư phạm của mình để rèn luyện các kỹ năng học tập âm nhạc cho học sinh.

Trường Trung học cơ sở Trưng Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội có bề dày lịch sử lâu đời, được xây dựng từ những năm 1897, với truyền thống và những thành tích dạy và học nổi tiếng. Từ những năm trước cách mạng cho đến những năm đất nước giải phóng và thống nhất, rất nhiều học sinh của nhà trường đã trưởng thành và trở thành những nhà khoa học tài năng, những nhà lãnh đạo tâm huyết, hết lòng vì đất nước nổi tiếng trong nước và quốc tế. Trong giai đoạn hội nhập hiện nay, nhà trường luôn chú trọng hợp tác quốc tế về giáo dục, đặc biệt chú trọng đổi mới phương pháp dạy học nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh trong quá trình khám phá và tiếp thu tri thức. Qua tìm hiểu, chúng tôi thấy rằng, không chỉ các bộ môn chính như Toán, Văn, Anh... mới được đổi mới giảng dạy, mà ngay với bộ môn Âm nhạc, cũng rất được nhà trường chú trọng đổi mới giảng dạy nhằm phát triển nhân cách, thể lực và trí lực toàn diện cho các em. Đội ngũ giáo viên dạy âm nhạc của nhà trường là những người được đào tạo bài bản đúng chuyên ngành Sư phạm Âm nhạc, dày dặn kinh nghiệm chuyên môn và có thành tích cao trong công tác giảng dạy. Tuy nhiên những năm gần đây sách giáo khoa đã được thay đổi một số nội dung để phù hợp và cải thiện năng lực cảm thụ âm nhạc của học sinh, sự phát triển của học sinh cũng thay đổi thường xuyên. Điều này đặt ra yêu cầu cho đội ngũ giáo viên âm nhạc của nhà trường phải liên tục trau dồi kiến thức và có những phương pháp dạy Âm nhạc hiệu quả. Tích cực đưa Âm nhạc vào hoạt động ngoại khóa tạo hứng thú và cảm nhận tích cực của học sinh về Âm nhạc cũng như phân môn Tập đọc nhạc.

Học sinh lớp 6 Trung học cơ sở thường ở độ 11, 12 tuổi. Ở độ tuổi này các em vừa bước qua môi trường cấp Tiểu học chuyển sang cấp Trung học cơ sở nên gặp phải rất nhiều những khó khăn trong việc làm quen với các môn học, đặc biệt là môn âm nhạc. Nếu như ở

cấp Tiểu học các em chỉ được làm quen với âm nhạc qua việc luyện tập các bài hát đoàn đội vui nhộn, thì bước vào cấp học mới các em sẽ phải học nhạc lý, làm quen với bốn phân môn là: Học hát (với 8 bài, trong đó có một bài dân ca Việt Nam, một bài hát nước ngoài, còn lại là các ca khúc thiếu nhi được ưa thích); Nhạc lý và Tập đọc nhạc (Giới thiệu các kiến thức âm nhạc cơ bản; học xướng âm); và Âm nhạc thường thức (Nghe giới thiệu về các nhạc sĩ nổi tiếng thế giới và Việt Nam, giới thiệu về dân ca Việt Nam, về các nhạc cụ dân tộc, nhạc cụ phương Tây,...) Đối với học sinh lớp 6 Trường Trung học cơ sở Trung Vương, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội sinh sống và học tập hầu hết ở khu vực trung tâm Thành phố Hà Nội, vì vậy các em có điều kiện tiếp xúc với Âm nhạc từ nhỏ, nên dễ dàng thích nghi với môn học. Tuy nhiên, đối với phân môn Tập đọc nhạc, các em chưa thật sự yêu thích phân môn này vì đây là một phân môn khó, dễ gây nhàm chán, do đó đòi hỏi giáo viên giảng dạy phải có phương pháp dạy đúng, hiệu quả và tạo hứng thú cho học sinh.

Để có những tiết dạy âm nhạc hiệu quả, người giáo viên phải chú trọng phương pháp lấy học sinh làm trung tâm, đề cao phương pháp tự học, học tập cá thể phối hợp với học tập hợp tác, kết hợp đánh giá của thầy và tự đánh giá của trò, chú trọng rèn luyện kỹ năng cho học sinh để giúp các em khám phá những điều mình chưa biết, rèn luyện kỹ năng đọc nhạc, nghe nhạc, nâng cao năng lực cảm thụ âm nhạc; đồng thời phải tăng cường các hoạt động âm nhạc để học sinh xem, nghe, tự thể hiện và bình luận đánh giá. Từ đó giúp học sinh phát triển các kỹ năng âm nhạc và phát triển toàn diện nhân cách. Đối với phân môn Tập đọc nhạc, được xem là phân môn quan trọng trong bộ môn Âm nhạc, vì nó đánh dấu sự phát triển và khả năng nghe nhạc, nâng cao nhạc cảm. Do đó, người giáo viên cần nắm chắc nguyên tắc giảng dạy, cũng như các phương pháp rèn luyện kỹ năng tập đọc nhạc cho học sinh, cần phải giúp học sinh ý thức rõ rằng tập đọc nhạc sẽ không thể đọc “như nói” mà phải đọc “như hát”; tập đọc nhạc chính là cho các em làm quen với chữ “nhạc”. Giáo viên giảng dạy môn học phải hiểu rõ dạy tập đọc nhạc ở trường Trung học cơ sở chủ yếu bước đầu tập luyện “giải mã” các kí hiệu ghi chép nhạc và học các bài tập đọc nhạc để cho các em có ý thức hát đúng cao độ, trường độ, nhịp điệu, làm quen với các loại hình tiết tấu... giúp các em dễ dàng tiếp thu các bài tập đọc nhạc, tìm hiểu và rèn luyện tốt các kỹ năng đọc nhạc, ngày càng yêu thích và có hứng

thú đối với môn học hơn. Đồng thời không ngừng phát huy năng khiếu âm nhạc của các em.

Qua việc áp dụng những phương pháp dạy Tập đọc nhạc mới bằng cách rèn luyện cho học sinh các kỹ năng đọc cao độ, trường độ, kỹ năng đọc gam, trục âm chính, đọc tiết tấu, luyện tai nghe, đọc nốt nhạc trên khuông nhạc; rèn luyện kỹ năng ghép lời ca vào giai điệu bài tập đọc nhạc, chủ động tập đọc nhạc bằng đĩa Backing trak, tích cực thực hành đọc bài tập đọc nhạc... đã giúp cho các em học tập tốt hơn, tiếp thu bài nhanh và hiệu quả hơn, qua đó cũng giúp cho các em biết cách vận dụng các kỹ năng đã được luyện tập vào đọc bài một cách linh hoạt và chính xác, phù hợp với từng bài học khác nhau; tích cực, tự giác và chủ động trong việc tập đọc nhạc cả ở trên lớp và chuẩn bị bài ở nhà. Những phương pháp rèn luyện tập đọc nhạc được đề cập ở luận văn chỉ là bước đầu để chúng tôi thực nghiệm các phương pháp dạy học tập đọc nhạc cho học sinh khối 6. Để triển khai các phương pháp này rộng rãi ra toàn khối và cho các khối lớp khác trong toàn trường, cần phải có thời gian thử nghiệm và đặc biệt cần có sự hỗ trợ của Nhà trường, sự giúp đỡ của các đồng nghiệp và sự đồng hành của phụ huynh, học sinh và nhà trường.

Với sự quan tâm, ủng hộ của nhà trường bằng việc tăng cường tổ chức cho giáo viên đi thực tế, học tập các phương pháp giảng dạy của các trường; sự ủng hộ và giúp đỡ của đồng nghiệp, sự hưởng ứng tích cực, ý thức tự giác, thái độ học tập nghiêm túc, nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của môn Âm nhạc của học sinh; và đặc biệt là ý thức thường xuyên tự trau dồi kiến thức, luyện thanh, luyện cao độ, luyện các bài tập đọc nhạc để nắm vững được kiến thức bài dạy truyền đạt tới học sinh được tốt hơn; luôn chú ý học hỏi, sưu tầm nhiều tài liệu để phục vụ cho việc giảng dạy giúp cho các tiết học luôn có sự đổi mới, sáng tạo và thu hút học sinh thêm yêu thích phân môn tập đọc nhạc..., chắc chắn việc dạy và học môn tập đọc nhạc nói riêng, và môn Âm nhạc nói chung sẽ ngày càng tốt hơn, phát huy được vai trò to lớn của Âm nhạc trong việc hoàn thiện phát triển nhân cách cho các em học sinh Trung học cơ sở.